

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget
forkastedes, idet 15 stemte for, 141 imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 14:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af Den sjette internationale Tinoverenskomst.

(Fremsat 3/11 82. Første behandling 11/11 82. Betænkning 8/12 82).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 142 stemmer mod 14.

Formanden:

Om denne vedtagelse vil der nu blive givet meddelelse til udenrigsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Anden behandling af lovforslag nr. L 29:

Forslag til lov om nedlæggelse af seminarier.

(Fremsat 13/10 82. Første behandling 19/10 82. Betænkning 14/12 82).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 12 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

12) Anden behandling af lovforslag nr. L 30:

Forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til visse private seminarier (seminarie-støtteloven).

(Fremsat 13/10 82. Første behandling 19/10 82. Betænkning 14/12 82).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Dorte Bennedsen (S):

Enhver, der har beskæftiget sig med seminarieproblemer, vil vide, at spørgsmålet om nedlæggelse af seminarier er et overordentlig ømtåleligt problem, og de sidste måneders debat, både i offentligheden og her i huset, har da også til fulde understreget dette.

Der ligger nu et forlig på folketingets bord, og lad det være sagt straks, at der er ting i dette forlig, socialdemokratiet er glade for, men der er bestemt også ting, vi er mindre glade for.

Under sagens behandling har vi rejst som principielle indvendinger bl.a. kapacitetsfordelingen mellem Øst- og Vestdanmark, 2 spors modellen og den deraf følgende linjefagsmodel, spørgsmålet om erstatningsuddannelser og nedlæggelse af Emdrupborg og Esbjerg seminarier.

Den betænkning, der nu foreligger, indebærer, at der bliver tale om erstatningsuddannelser; det er simpelt hen flertallets forudsætning for at indskrænke på seminarieområdet. Den indebærer også en geografisk fordeling af holdene, således at Københavnsområdet, der jo har de mange afviste ansøgere, får yderligere 4 spor i 1983, hvortil kommer, at ministeren i et samråd har givet tilsagn om, at hvis ansøgerpresset bliver stort til sommer, vil han være velvillig over for at oprette flere hold.

Hvad angår 2 spors modellen havde vi kritiske ord om den ved førstebehandlingen. Vi er stadig bekymrede over 2 spors modellen, men der er sket en imødekommelse af vores alvorligste kritik, nemlig at disse seminarier ikke skal have 7 linjefag, men i stedet alle får ret til mindst 9 linjefag.

[Dorte Bennedsen]

Hvad angår nedlæggelsen af konkrete seminarier vil jeg gerne understrege, at det ikke er sket ud fra en vurdering af, at de valgte er dårligere end andre. Vi er i den lykkelige situation, at alle vore seminarier har udført et godt arbejde, men det skaber så til gengæld det problem, at kvaliteten ikke kan bruges som udvælgelseskrITERIUM, når vi skal nedlægge.

Socialdemokratiet er tilfreds med, at Esbjerg ikke nedlægges, bl.a. ud fra den betragtning, at vi ikke tror på, at en nedlæggelse ville styrke tilgangen til Ribe seminarium, men at vi tværtom kunne komme i den situation i løbet af få år, at hele dette område ville stå uden et seminarium.

Som alle ved, har socialdemokratiet arbejdet for at få Emdrupborg taget ud af lovforlaget. Lad det være sagt straks, at vi er ikke begejstrede for den model, der nu foreligger, bl.a. fordi vi tror, at den kan skabe en række problemer i de kommende år. Man kan så med rette spørge, hvorfor vi er gået med til modellen, og svaret er, at det alternativ, der ellers ville blive resultatet, ville være ringere på en lang række af de punkter, som jeg før har nævnt at vi i socialdemokratiet fandt vigtige. I denne forbindelse vil vi gerne understrege – og jeg vil bede ministeren bekræfte, at han er enig heri – at der ved ansættelser på det nye statsseminarium skal tages hensyn til både fagfordeling og faglige kvalifikationer, og at der skal tages ligeligt hensyn til begge seminariers personale.

Til sidst blot dette: under udvalgsbehandlingen har vi søgt at få ministerens tilsagn om, at han vil give Det Nødvendige Seminarium besked om, enten at det kan optage hold, eller at han vil søge seminariet nedlagt, så betids, at seminariet ikke de facto nedlægges, fordi det økonomisk udsultes.

Til vor store undren har vi ikke kunnet få et sådant tilsagn fra ministeren. Vi finder, at det er en uanstændig behandling af seminariet og en ukorrekt optræden over for folketinget, som ved lov har taget stilling til seminariets oprettelse. Med et af ministeren ofte brugt udtryk skal jeg blot sige, at det sidste ord ikke er sagt i denne sag.

Gennem 10–15 år har spørgsmålet om indskrænkning af seminariekapaciteten været et ømtåleligt politisk spørgsmål, som det ikke har været muligt at skabe enighed om, og der er derfor grund til at glæde sig over, at det

nu ikke alene er lykkedes at skaffe et flertal, men at det også er lykkedes at få et bredt politisk flertal bag denne beslutning.

Eva Møller (KF):

Lad mig begynde med at tage linjen op, hvor den forrige ordfører sluttede.

Der har gennem de sidste 10–15 år været debat om nedlæggelse af seminarier, og det er ikke lykkedes at finde en løsning. Derfor skal jeg da glæde mig over, at det nu, hvor vi har fået en borgerlig regering, er lykkedes os at finde en løsning på dette problem, som mange socialdemokratiske regeringer har måttet give op over for.

Med det brede forlig, der er indgået, vil vi fra sommeren 1983 optage studerende på tre seminarier mindre og fra 1984 på fire seminarier mindre, end vi gør i år. Vi vil fra sommeren 1983 få mulighed for at optage studerende på 74 hold mod de 93 hold, vi har i år. Regeringen og regeringspartierne havde ganske vist håbet og ønsket, at vi kunne nedlægge fem seminarier og kun optage studerende på 68 hold, men det lykkedes os ikke i denne omgang at få disse ønsker opfyldt. Til gengæld kunne vi så få ønsket om det brede forlig opfyldt, og jeg mener, det er en fordel for os alle, at vi har fået et så bredt forlig om nedlæggelsen af seminarier, at så mange af folketingets partier står bag dette forlig, fordi vi ved, at det har været til debat gennem så mange år. Jeg mener, at vi nu har demonstreret en vilje til at stå sammen om at løse alvorlige problemer, og det er et alvorligt problem i en krisetid og i en arbejdsløshedssituation at nedlægge uddannelses- og arbejdspladser.

Jeg synes også, det er en meget stor fordel ved forliget, at vi har fået drøftet, efter hvilke retningslinjer vi fremover skal nedlægge seminarier, hvis det viser sig, at tilgangen til læreruddannelsen fortsat er dalende.

Jeg ved, at der har været megen diskussion om tilgangstallene. Man har betvivlet rigtigheden af dem og specielt rigtigheden af prognosetallene såvel for den fremtidige tilgang til uddannelserne som for beskæftigelsesmulighederne.

På den anden side finder jeg det helt uomtvisteligt, at antallet af lærerstillinger i den danske folkeskole vil være nedadgående i de kommende år. Det kan ses af børnetallene,

[Eva Møller]

og vi må jo erkende, at størstedelen af de børn, der skal undervises i de kommende mange år, enten er født eller på vej til at blive det, så der er altså ikke nogen større usikkerhed om disse prognosetal.

Vi ved også noget om aldersfordelingen i det bestående lærerkorps og kan derfor se, at det ikke er rimeligt at antage, at vi fortsat har så stort et behov for lærere, og jeg mener, at vi med nedlæggelsen har taget højde for disse problemer og sagt, at det ikke er rimeligt, at vi uddanner folk til arbejdsløshed.

Jeg ved, at der hertil er nogle, der vil sige: ja men uddannelse er altid godt, og vi uddanner folk til arbejdsløshed på så mange andre felter, hvorfor så ikke også på dette? Jeg er enig i tankegangen om, at uddannelse er altid godt, men jeg er ikke sikker på, at det er lykkeligere at være uddannet og arbejdsløs end at være uuddannet og arbejdsløs. Jeg tror, man i alle tilfælde har fornemmelsen af, at samfundet ikke har brug for én. Man har måske lidt nemmere ved at fylde tiden ud, hvis man er uddannet, end ellers.

Jeg mener derfor, det er en meget vigtig ting, at vi i det indgåede forlig har sagt, at vi vil lægge vægt på erstatningsuddannelser, at vi vil give de unge alternative tilbud om uddannelser, uddannelser, der giver en rimeligere chance for beskæftigelse bagefter. Det har været meget vigtigt for regeringen at få sagt, at vores ønske ikke er at nedlægge uddannelsespladser, men at bevare eller skaffe uddannelsespladser, hvor der er rimelige beskæftigelsesudsigter bagefter.

Der er måske grund til at understrege i denne forbindelse, at vi i år rent faktisk havde 2.185 pladser på seminarierne, og der var kun ansøgere til 2.084 af disse pladser. Vi ved også, hvor man mangler ansøgerne; det gør man i Jylland og ikke i Storkøbenhavn. Til næste år vil der være 1.776 pladser, og jeg tror desværre ikke, der kommer flere ansøgere.

Regeringen og regeringspartierne har været angrebet for en manglende linje i vores politik. Vi vil gerne sige, at det har været vores ønske i størst muligt omfang at bevare seminarierne ude i de små kommuner, fordi vi mener, alt andet lige, at seminarierne her har den største betydning for landsamfundet. Vi underkender dermed ikke seminariernes betydning i byerne, men man har trods alt

andre muligheder i et bysamfund end i et landsamfund.

Det er nu op til de studerende at fylde landseminarierne og give dem en chance for at overleve og vise, at man mener noget med bevarelsen af de små samfund, og at man har en holdning til problemet Øst- og Vestdanmark.

Det er i øvrigt også karakteristisk, at mange mennesker taler om, at det er rimeligt med fleksibilitet, bevægelighed og kendskab til alle områder af samfundet. Det gælder blot ikke, når man skal vælge uddannelsesinstitution, så skal man endelig være i København.

Vi har desværre ikke kunnet lægge den linje til grund – det fremgik også af det, fru Dorte Bennedsen sagde – at vi nedlagde de seminarier, der fungerede dårligt, for sådanne seminarier findes ikke. Det har været vort ønske at prøve at ramme alle egne af landet rimelig ligeligt under hensyn til øst-vest-problematikken og samtidig tage hensyn til landsamfundene.

Endelig vil jeg sige, at vi har med det forlig, der er indgået her, sikret, at seminarierne kan bestå med en rimelig størrelse og et rimeligt antal linjefag. Vi tror, at hvis man skal gøre noget ud af uddannelsen, hvis man skal styrke folkeskolen, som jeg har set der står på sedler i dag, skal man give lærerne en rimelig bred uddannelse og et godt og inspirerende miljø at færdes i, og det betyder, at hverken seminarierne eller deres udbud af linjefag skal være for små.

Alle disse ting mener vi vi har opnået med forliget, og vi finder derfor, at vi, alt andet lige, kan være tilfredse med resultatet.

Hans Jørgen Holm (V):

Den model, der var lagt op til i lovforslaget, gik ud på, at det fortrinsvis var de større byer og bysamfund, der skulle bære nedlæggelserne af seminarier. Derudover var der også nedlæggelser, som var begrundet i visse bygningsmæssige forudsætninger. Når den model var valgt, skyldtes det, at i disse større byer og bysamfund har såvel de lærere, der er ved seminarierne, som de unge, der søger uddannelse, flere andre muligheder end netop seminarieuddannelsen, og derfor ville det, alt andet lige, være nemmere for disse områ-

[Hans Jørgen Holm]

der at bære en nedlæggelse af en uddannelsesinstitution.

Som andre har sagt, har det netop ikke været en udpegning af gode og dårlige seminarier, sådan at de, der er nedlagt, har fået klassificeringen: dårlige seminarier. Det er gode seminarier, og det er kedeligt at skulle nedlægge gode seminarier, men når søgnin-gen ikke er tilstrækkelig, er det urimeligt at opretholde en kapacitet, som er større end svarende til det antal unge, der søger ind. Det, der er tale om, er jo nemlig ikke, at de, der søger ind på et seminarium, ikke får mulighed. Der vil også i år og i de kommende år være tilstrækkelig uddannelseskapa-citet for dem, der ønsker en seminarieud-dannelse, så det er altså alene et spørgsmål om at få taget overkapaciteten væk.

Derfor er det heller ikke rigtigt, når man fra anden side har sagt, at dette er en be-grænsning i uddannelseskapa-citeten, som rammer de unge, og at det var bedre at ud-danne de unge til arbejdsløse lærere, end at de var arbejdsløse uden uddannelse. Det er der ikke tale om. Alle, der ønsker en lærer-uddannelse, vil kunne få den. De vil måske ikke kunne få den på det sted, hvor de hidtil havde forventet at kunne få den, men må tage den et andet sted, som så mange andre i tidens løb har måttet gøre, hvis de ville have en uddannelse. Så måtte de bevæge sig hen til uddannelsesinstitutionerne.

Det, der fortsat karakteriserer semina-rieuddannelsen, er, at den geografisk er me-get spredt, den er den eneste højere uddan-nelse, der er spredt ud over hele landet, og det er den struktur, vi gerne har villet holde fast i. Hvis ikke folketin-get griber ind i den proces, der foregår i øjeblikket, ville vi få en centralisering af seminariekapa-citeten, og det har venstre i hvert fald været imod. Derfor er vi tilfredse med dette lovforslag, og vi er også tilfredse med det resultat, der er kom-met ud af forhandlingerne her i folketin-get, og som betyder, at vi fortsat har og vil kunne have en decentral opbygning af vores semi-nariekapacitet.

Jeg skal også sige, at den læreruddannelse, der har fungeret i de seneste år, har været præget dels af en lærermangel, dels af en overordentlig stor søgning til seminarierne. Nu har vi en folkeskole, der har et faldende børnetal, en folkeskole, som også vil undergå nogle store strukturforandringer i de kom-

mende år, og derfor er det måske rigtigt i forbindelse med omlægningen af seminarier-ne at rejse spørgsmålet, om det er den same-læreuddannelse, der vil blive behov for i de kommende år, om ikke vi nærmer os det tidspunkt, hvor vi skal se på selve lærerud-dannelsen. Vi vil nok igen opleve, at der bli-ver 1-sporede skoler, i hvert fald op til et vist klas-setrin, og vi vil ikke se de store skoler med de mange spor. Derfor vil vi få brug for lærere, der har en mere bred uddannelse end de meget stærkt specialiserede lærere.

Jeg skal på venstres vegne sige, at vi kan stemme for de af ministeren stillede æn-dringsforslag og vil anbefale lovforslagene til vedtagelse ved tredje behandling.

(Kort bemærkning).

Marianne Bentsen-Pedersen (SF):

Jeg er da bange for, at hr. Hans Jørgen Holm har indgået dette forlig på helt falske præmisser, for det har været sådan i år, at der har været en overkapacitet på 6 hold på seminarierne, men det, man skærer væk nu, er 20 hold. Hvordan vil hr. Hans Jørgen Holm så forklare, at der næste år vil være plads nok til alle, medmindre man da er kommet endnu videre i sin skræmmekam-pagne, end man var sidste år, så profetierne går i opfyldelse af sig selv?

(Kort bemærkning).

Hans Jørgen Holm (V):

Jeg har ikke indgået forlig med fru Mari-anne Bentsen-Pedersen. Hun har jo valgt at stå uden for den brede opbakning omkring den proces, vi skal igennem.

Dernæst har jeg forstået på de tilsagn, vi har fået fra ministeren, at hvis der er stor søgning, så vil han også se på det behov, der er for uddannelsespladser. Det skal også nævnes, at dér, hvor der nedlægges seminari-er, er det inde i overvejelserne at skaffe er-statningsuddannelser, sådan at det sikres, at der, i stedet for at være overkapacitet, skabes uddannelsespladser, som de unge kan bruge.

(Kort bemærkning).

Marianne Bentsen-Pedersen (SF):

Jeg vil godt spørge hr. Hans Jørgen Holm, om ministeren over for hr. Hans Jørgen Holm har forsikret, at samtlige unge, der øn-

[Marianne Bentsen-Pedersen]

sker at komme på seminariet til sommer, kan komme det.

Holger K. Nielsen (SF).

Nu er vi i denne sal ved at nå til vejs ende i det, vi måske kunne kalde en lang dags rejse mod nat, hvis vi kan tillade os at bruge en dramatisk sammenligning. Jeg synes bestemt ikke, at det har været nogen behagelig rejse.

Jeg kan godt forestille mig alle de studerende på seminarierne, alle de seminarielærere, der de sidste par uger om morgenen med bævende hænder har åbnet avisen for at læse, om de i dag er nedlagt, eller om de i dag – heldigvis for dem – stadig væk består. Der har unægtelig været en vis forvirring om denne sag, der på det seneste er blevet så voldsom, at man af og til kan fristes til at sammenligne det med det skandaløse.

I hvert fald bekræfter forvirringen os i, at det ikke i så høj grad er rent saglige hensyn, som det er den politiske prestige, der er baggrunden for den voldsomme nedskæring. Der er gået prestige i denne sag. Alle på bjerget siger, at nu skal vi nedlægge seminarier, det har man hørt i adskillige år, og så er vi kommet så langt, at man med vold og magt skal nedlægge seminarier alene af politiske prestigeårsager, så at de saglige hensyn måske ikke får en så fremtrædende plads. Det synes jeg at de studehandler, den forvirring, vi har oplevet de sidste par uger, til fulde bekræfter.

Dette forlig, som sikkert bliver vedtaget ved tredjebehandlingen, betyder sort på hvidt, at en række unge mennesker ikke vil kunne komme ind i en uddannelse allerede fra næste sommer. Der vil blive afvist ansøgere til en uddannelse i en tid, hvor alle, inklusive vores undervisningsminister, skriger på uddannelsespladser. Det skal stå tindrende klart, at dette betyder, at vi må afvise ansøgere til uddannelsessystemet. Det betyder endvidere fra næste år, at 2 vigtige lokale kulturinstitutioner i Gedved og Silkeborg vil blive nedlagt. Det betyder fra 1984, at yderligere et seminarium vil blive nedlagt. Det betyder fra 1983, at ét vil blive fusioneret med et andet. Gennem dette indgreb får vi altså forringet kulturlivet specielt i et par lokal-samfund.

Man argumenterer med prognoserne for lærerarbejdsmarkedet. Det har, så vidt jeg

overhovedet har kunnet fatte sammenhængen i argumentationen, været det vigtigste argument. Men fortsat vil vi hævde, at prognoserne er usikre. Behandlingen i udvalget har ikke fået os til at ændre vor mening, at de prognoser, som undervisningsministeriet har fremlagt, og som denne beslutning er baseret på, er så usikre, at det ikke retfærdiggør et så voldsomt hug, som der her er tale om. Derudover mener vi, at det under alle omstændigheder er bedre at få en uddannelse end at gå arbejdsløs.

Hvad der under alle omstændigheder har manglet i denne debat, er en diskussion om den fremtidige folkeskole. Vi ved jo alle, at der er voldsomme problemer i folkeskolen, og det bekymrer mig en smule, at debatten om nedskæringen af seminariekapaciteten på ingen måde og på intet tidspunkt har været sat i sammenhæng med de store problemer, som folkeskolen står i i disse år.

Der er også blevet argumenteret med, at tilgangen til lærerseminarierne har været faldende. Det er ikke altid, der har været den store klarhed over, hvor meget man regner med at tilgangen vil falde. Ministeren har sagt i folketinget, at der næste år vil komme 1.000 ansøgere. Et par dage senere satte han tallet op til 1.500. Vi har hørt et tal på 1.700, som man regner med kommer næste år, og det indicerer også for mig, at disse prognoser for tilgangen næste år er usikre. Der er jo ingen, der ved, hvor mange der vil søge ind på lærerseminarierne næste år. Derfor er det alt for tidligt at gennemføre en så voldsom nedskæring af kapaciteten med den argumentation, at der vil være faldende tilgang til lærerseminarierne næste år.

Man argumenterer også med, at vi skal spare. Imidlertid har vi i udvalget ikke kunnet få noget klart svar på, hvor stor nettobesparelsen er ved dette, og vi har overhovedet ikke kunnet få et svar på, hvor meget besparelsen er efter det senest indgåede forlig. Det er i allerhøjeste grad uklart, hvad den reelle besparelse er ved dette.

Man har forsøgt at lægge et plaster på såret ved at ville lægge visse alternative uddannelser på de seminarier, der nu bliver nedlagt. Men også her er det karakteristisk, at beslutningen er kommet i allersidste øjeblik. Man har siddet og forhandlet med den ene side og den anden side; hvis nu vi nu nedlægger noget dér, så kan vi måske lægge no-

[Holger K. Nielsen]

get andet dér. Det er i virkeligheden ganske tilfældigt, arbitrært, hvad der er foreslået i relation til alternative muligheder på lærerseminarierne. Det er ikke gennemtænkt, der er ikke en samlet overvejelse over, hvad man kan bruge de tommè lærerseminarier til, og det bekræfter os yderligere i, at man eventuelt burde udsætte denne beslutning.

Lad mig sige et par ord om Tvind. Tvind var jo med i lovforslag nr. L 29, og vi har i udvalget forsøgt at få et rimelig klart svar på, om man kunne nedlægge Tvind uden en ændring af den specielle Tvindlov. Heller ikke her har der været synderlig klarhed, men jeg har i hvert fald valgt at fortolke svarene således, at Tvind ikke, heller ikke de facto, kan nedlægges uden en lovændring, og at Tvind derfor kan fortsætte, som Tvind hidtil har gjort, efter det forlig, der her er lavet.

Som sagt har udvalgsbehandlingen ikke fået os til at skifte mening om nedlæggelse af lærerseminarierne. Vi mener fortsat, måske stærkere, at der ikke er nogen tilstrækkelig saglig begrundelse for at lave en så voldsom nedskæring af en vigtig uddannelse, og derfor vil vi indstille, at lovforslag nr. L 29 ikke bliver vedtaget ved tredje behandling.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg vil gerne anholde en bemærkning fra hr. Holger K. Nielsen.

Han sagde, at vi havde argumenteret med, at der skulle spares. Vi har ikke argumenteret med besparelser i denne sag. Vi har argumenteret med, at vi ønsker pengene brugt til andre uddannelser, hvor der er bedre beskæftigelsesmuligheder. Det betyder selvfølgelig en besparelse på seminarierne, men ikke en besparelse på det antal kroner og øre, vi ønsker at benytte på uddannelse. Så det er altså ikke et besparelsesforslag. Det er et spørgsmål om at give unge uddannelsespladser de steder, hvor der er beskæftigelsesmuligheder.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Til fru Eva Møller kan jeg sige, at ikke desto mindre indgår besparelserne som en ret vigtig del i bemærkningerne til lovforslaget. I bemærkningerne er der et stort afsnit om de

økonomiske konsekvenser. Der står helt konkret:

»Besparelserne i 1983 og de følgende finansår ved på denne måde at indskrænke seminariekapaciteten inden for læreruddannelsen er beregnet til følgende:

1983	4 mill. kr.
1984	18 mill. kr.
1985	38 mill. kr.
1986	56 mill. kr.«

Jeg har ikke i forbindelse med dette lovforslag set, at disse penge skal bruges andre steder.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Det er, fordi vi i dette lovforslag kun kan udtale os om, hvilke besparelser der sker på seminarieområdet, ikke om, hvilket merforbrug der bliver på en lang række andre områder. Hr. Holger K. Nielsen ved lige så vel som jeg, at vi har talt om, at der skal oprettes alternative uddannelser i form af socialpædagoguddannelse og andre uddannelser, så derfor vil der blive et merforbrug andre steder.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Fru Eva Møller har tilsyneladende en meget klar forestilling, om, hvad der skal laves af andre uddannelser. Det må jeg sige undrer mig, for jeg har ikke igennem udvalgsarbejdet været i stand til at erhverve en så klar opfattelse af, hvad der skal laves af andre uddannelser. Siden fru Eva Møller har det, vil jeg da godt høre, hvad det er for uddannelser der vil bruge så mange ressourcer, at der bliver tale om et merforbrug.

Halvgaard (FP):

Den 25. oktober 1982 fik undervisningsministeren stillet følgende skriftlige spørgsmål:

»I hvor lang tid kan enhver optagelse på seminarierne standses, uden at der opstår lærermangel?«

Ærligt og redeligt svarede undervisningsministeren den 2. november 1982:

»Ved at standse optagelsen på lærerseminarierne fra sommeren 1983 og en halv snes år frem vil man med folkeskolens nuværende standard og med folkeskolelærernes nuvæ-

[Halvgaard]

rende arbejdstidsregler kunne opnå en rimelig balance i udbud og efterspørgsel af folkeskolelærere omkring år 2000. Hvis optagelsen standses i resten af dette århundrede, vil der efter år 2000, men ikke før, blive en betydelig lærermangel.«

Det var et prisværdigt ærligt svar, ministeren dér gav, og det skal ministeren have tak for.

Vel vidende om disse forhold, og trods direktoratets beregninger og prognoser, som fremskridtspartiet havde ønsket at tage til efterretning og følge, har partierne her undladt at foretage de nødvendige indskrænkninger af seminariekapaciteten, men tværtimod skabt usikkerhed hos en række af de resterende seminarier. Jeg mener, at det er både uforsvarligt og uanstændigt, ikke alene samfundsmæssigt, men også over for de unge, som lokkes ind i et uddannelsesforløb, der for størstepartens vedkommende kun kan resultere i arbejdsløshed. Jeg vil håbe, at de unge uddannelsessøgende selv kan vurdere risikoen ved at påbegynde en seminarieuddannelse.

Vedrørende ændringsforslagene kan jeg sige, at vi siger ja til ændringsforslag nr. 1 og 4 og nej til nr. 2 og 3.

Ellers må vi naturligvis støtte lovforslagene, fordi det dog trods alt er en begrænsning af den seminariekapacitet, som desværre er for stor i forvejen.

Bente Juncker (CD):

Jeg skal på centrum-demokraternes vegne meddele, at vi selvfølgelig kan stemme for ministerens ændringsforslag.

Ved førstebehandlingen var jeg lidt utilfreds med, at Gedved statsseminarium skulle nedlægges. Jeg skal hermed sige, at jeg er meget glad for, at der står i betænkningen, at Gedved statsseminarium får en erstatningsuddannelse, nemlig et socialpædagogisk seminarium. Vi mener i CD, at det fuldt ud kan erstatte det seminarium, der nu skal nedlægges.

Jeg skal sige, at vi i øvrigt kan stemme for lovforslagene ved tredje behandling.

Ole Vig Jensen (RV):

Når de 2 lovforslag, vi har til behandling her, bliver vedtaget med de ændringsforslag, der er stillet, og med det betækningsbidrag

vedrørende lovgivning, der er, så er der efter vores opfattelse truffet en vigtig, men jeg indrømmer, også meget vanskelig beslutning.

Det er jo ingen hemmelighed, at vi har været undervejs i ganske lang tid med det, vi nu er nået til vejs ende med. Der har i virkeligheden igennem flere år været et flertal i folketinget, som har følt det nødvendigt at bremse op i lærerproduktionen, men alle ved også, hvor vanskeligt det har været, når det kom til det konkrete: at få truffet en beslutning.

Nu har vi gjort det, hvor vanskeligt det end har været, og for det radikale venstre har det været afgørende, at vi i forbindelse med indskrænkninger har kunnet sikre, at der tilbydes alternative uddannelsesmuligheder og nogle steder direkte tilbud om erstatningsuddannelser.

Det har ligeledes været afgørende, at vi ved placeringen af de fremtidige uddannelsessteder inden for læreruddannelsen fastholder et decentralt sigte. Det er vanskeliggjort af de problemer, der i øvrigt knytter sig til øst-vest-problematikken, også i denne sag, men jeg mener ikke, at vi har anfægtet det, som det er vigtigt at fastholde, nemlig den decentrale struktur.

Vi ved, at der efter det, der nu er besluttet, endnu forestår problemer. Det gælder formentlig den sammenlægning, der skal finde sted af Hellerup og Frederiksberg seminarier, og det gælder de problemer, der knytter sig til nedlæggelsen af Emdrupborg statsseminarium. Jeg håber, at det lykkes at løse disse problemer med ministerens positive medvirken.

Vi finder det af stor betydning, at det har været muligt at bevare Esbjerg seminarium.

Det har, når det gælder Gedved statsseminarium, som jo nedlægges, for os været afgørende, at vi direkte og konkret har fået sikkerhed for, at der kan placeres en erstatningsuddannelse på stedet. Det fremgår klart af betænkningen. Der forestår nogle forhandlinger, hvori naturligvis også de lokale involverede skal deltage, men det er afgjort, at det mindre bysamfund, der knytter sig netop til Gedved statsseminarium, har fået en særlig sikkerhed fastslået i betænkningen.

Når det gælder Th. Langs seminarium ved vi, at man dér har en stor og blomstrende HF-afdeling. Derudover har Th. Langs seminarium foretaget nogle særlige forsøg med

[Ole Vig Jensen]

voksenpædagogiske uddannelser. Når vi i betænkningen siger, at det er vigtigt at udvikle nye uddannelsesstilbud, alternative uddannelsesstilbud, så er dette et af de områder, hvor jeg tror at Th. Langs seminarium kan yde bidrag, og hvor der kan placeres uddannelser ud over, hvad der allerede i dag eksisterer på HF-området. Afgørende er det naturligvis, at vi udnytter den kapacitet, der bliver til rådighed, når læreruddannelsen indskrænkes.

Vi har haft mange problemer med at komme på plads med linjefagsmodellen. Nu har vi valgt en løsning, som jeg håber at det vil være til at leve med for seminarierne. Jeg tillægger det også betydning, at vi har fået aftalt en lempelse af loven om kursusvirksomhed ved seminarierne.

Der bliver jo ikke tale om at ændre den lovgivning, der sikrer de 2 frie skolers opretholdelse, nemlig Ollerup og Tvind, men det har været ministerens ønske at standse læreroptagelsen på Tvind.

I det radikale venstre har vi den holdning, at vi til disse uddannelser på samme måde som på andre områder må stille krav, og at de må bidrage, også når der skal ske indskrænkninger og begrænsninger. Vi ønsker ikke denne læreruddannelse nedlagt, og vi tillægger det betydning, at undervisningsministeren i et svar til udvalget har sagt, at han i 1983 vil optage forhandling med Tvind med henblik på de kommende år. Det vil vi følge med stor interesse.

Om økonomien er kun at sige, at fra radikal side har det ikke været et ønske specielt på dette felt at hente besparelser hjem. Det gør vi i kraft af den måde, vi har disponeret på. Det er vort ønske, at vi på anden måde afsætter midler til en udbygning af uddannelsesstilbuddene til de unge, og jeg forstår, at det i øvrigt er i fuld overensstemmelse med, hvad regeringen selv ønsker at lægge op til i den redegørelse, vi skal diskutere i begyndelsen af det nye år.

Det betyder noget, om vi nu kan fortsætte debatten, ikke om nedlæggelser, men om, hvordan vi mest hensigtsmæssigt indretter læreruddannelsen under de nye forhold, også i forhold til den folkeskole, vi har i dag. Det skal være mit håb, at det kan blive den konstruktive udgang på den debat, vi nu har haft igennem de senere måneder.

Tinning (VS):

Jeg vil godt starte med det mindste, der kan siges om det her forlig, nemlig det positive, for det er ikke meget.

Der kan vel siges 2 positive ting. Først og fremmest, at vi nu er blevet endnu flere i det her land, der ikke kan have nogen som helst respekt for det, man kalder demokrati og folkestyre. Mage til grinagtig og samtidig dybt tragiisk forestilling skal man dog lede længe efter! Det er set før, og vi vil givetvis komme til at se noget lignende igen, men ind imellem er det lidt svært at gå rundt herinde og huske på, at vi har at opføre os med værdighed, tale pænt og sådan noget, når man ser, hvad det er for en omgang studehandler, og hvad ved jeg, som foregår.

Vi fik jo at vide fra starten, at det her var en sag, vi skulle forholde os sagligt til. Der lå nogle bestemte kriterier for udvælgelse af de seminarier, der skulle nedlægges. Efterhånden som sagen er skredet frem, er det blevet helt krystalklart, at der er ét eneste kriterium, der har været vigtigt, nemlig: er det her seminarium godt at inddrage i en handel for at få skabt et flertal? Er det ikke så godt, så finder man på at inddrage et andet. Kan det gå i en handel, så bruger man det. Det, der er det saglige kriterium også for undervisningsministeren, er mulighederne for at lave gode handler. Det har været klart for os i lang tid. Vores respekt for det såkaldte demokrati og folkestyre har aldrig været særlig omfangsrig, så at sige, men nu må vi være flere, der ved, at sådan er det.

Det andet positive er naturligvis, at undervisningsministerens meget faste bemærkninger om, at det kunne under ingen omstændigheder, i hvert fald meget dårligt, lade sig gøre at nå op over de 68 hold fra 1983, også viste sig at være noget, man kunne tage med forbehold. Også dér gælder det sædvanlige kriterium: hvis det er nødvendigt for en handel at forlade de dér 68 hold, så gør man det, og nu er vi da kommet op på 73 hold i 1983-84 og 72 hold i 1984-85.

Det var så det positive, der var at sige om det.

Det negative fylder selvfølgelig en hel del mere. Jeg synes, at der kan være grund til at kigge på det såkaldte forlig – det kalder man det jo. Jeg er godt klar over, at hvis man vil forsøge at finde frem til et parti, som ville

[Tinning]

sige: det her, dér vil vi egentlig sige, at det går vi ind for, så kan man ikke finde et sådant parti. Hvis man ville finde et parti, som ville sige: det her ville vi godt have spillet ud med, så kan man heller ikke finde et sådant parti. Der er ikke et øje, der vil stå ved det her, undtagen med den ene begrundelse, at noget må der gøres, og for at vi kan blive mange nok, så laver vi noget, som vi egentlig ikke kan lide, men dog, noget må der jo ske.

Det, man er blevet enige om, er for det første fusionen af Frederiksberg og Hellerup seminarier. Jeg kunne godt tænke mig at spørge undervisningsministeren, hvad en fusion er for en dims. Det er et forholdsvis nyt begreb, man har hittet på inden for uddannelsespolitikken. Det har været kendt inden for energipolitikken i mange år, men fusion inden for uddannelsespolitikken er noget andet. Jeg kunne godt tænke mig at få at vide, hvad det overhovedet er for noget, dels af undervisningsministeren, dels af ordføreren for socialdemokratiet, fru Dorte Bennedsen, som i masser af sammenhænge har sagt: uh, hvor er det slemt at nedlægge et seminarium, men en fusion er værre, det at slagte dem begge to, bare indirekte, er en langsom død, det er kvælning, det er uh, så uacceptabelt. Jeg ved godt, at man føler sig tvunget til at gøre det alligevel, men jeg kunne godt tænke mig at høre, om socialdemokratiet eller fru Dorte Bennedsen stadig mener, at en fusion er værre end en nedlæggelse, men altså har fundet det nødvendigt, da man ikke kunne nøjes med det slemme, at tage det, der var endnu værre.

Jeg vil godt helt konkret spørge vedrørende teksten i betænkningen. Der står om den dér fusion – hvad det så ellers er:

»Undervisningsministeren har tilkendegivet, at de 2 seminariers lærerpersonale får lige vilkår under hensyntagen til fagfordeling og faglige kvalifikationer ved effektueringen af ovenstående.«

Det dér med lige vilkår ved jeg simpelt hen ikke hvad er. Jeg kan godt se, at det har et demokratisk skær, altså, det er noget med lighed, men ud over det? Og jeg kunne godt tænke mig at vide helt præcist: hvem er det, der finder ud af, hvad det er for lige vilkår? Hvem er det, der bestemmer det, og hvem er det, der vurderer det? Jeg ved godt, at undervisningsministeren til hver en tid kan sige: jeg vurderer, at I ikke har behandlet de dér 2

lærerpersonaler, så de har fået lige vilkår, så derfor bliver I ikke godkendt efter fusionen. Undervisningsministeren kan til hver en tid spille bolden tilbage, men jeg forestiller mig ikke, at det er undervisningsministerens mening med det her.

Så er der selve placeringen af det nye såkaldt fusionerede Frederiksberg-Hellerup seminarium. Jeg synes, at det er bemærkelsesværdigt, at vi faktisk én gang har fået at vide i den såkaldt fortrolige personlige betænkning fra hr. Bertel Haarder, at Frederiksberg seminarium blev det sted, hvor man skulle lægge det nye fusionerede seminarium. Nu får at vide, at den slags ved man ikke, men mon ikke det alligevel er afgjort?

Jeg synes, det er bemærkelsesværdigt, at også på det her punkt ligger der selvfølgelig nogle klare protester, dels fra Frederiksberg seminarium, dels fra Hellerup seminarium, der siger, at de ønsker at fortsætte som selvstændige seminarier, de tager afstand fra ideen om fusion og afviser i øvrigt at være med til de her løsninger. Det siger noget om, at selvfølgelig kan folk møde frem og protestere og sådan noget, og det lytter man da også meget velvilligt til, men bagefter fusionerer man folk imod deres vilje, uanset hvad den dér fusion er for noget.

Så er der erstatningsuddannelserne. Når det drejer sig om Gedved statsseminarium, er der heller ikke nogen, der har forklaret, hvorfor netop det skulle nedlægges. Gedved statsseminarium er bare kommet i den dybt ulykkelige situation, at det har man kunnet blive enige om af en eller anden pudselørlig grund og har været det hele vejen igennem, og så har det måttet dele skæbne med Th. Langs seminarium. Altså der er heller ingen argumenter dér, men dér har man været enige, så dér har man holdt fast. Sådan kan det jo gå. Det er mildt sagt uheldigt at være i Gedved.

Der står om Gedved, at lokalerne skal udnyttes til anden uddannelse, men hvis man ser bort fra Gedved, står der alene i betænkningen, at det er en forudsætning for flertallet, »... at der i videst muligt omfang sikres etablering af andre uddannelsespladser på samme niveau, og at mulighederne for at etablere forskellige former for efteruddannelse og anden mulighed for at udnytte de ledigblevne ressourcer afprøves.«

[Tinning]

Det er politikersprog, men det, der står, er krystallklart: det er ingenting. Der står, at man i videst muligt omfang skal sikre, at man skal afprøve og sådan noget, men de, der har fulgt med i denne debat, ved jo godt, hvad det nogenlunde vil ende med.

Hr. Ole Vig Jensen snakkede om, at vi nu er nået til vejs ende. Det tror jeg bestemt ikke. Det kan godt være, at det her forlig er nået til vejs ende, men det er jo også sådan, at der ikke bliver truffet beslutning om kommende nedlæggelser, før sagen igen har været i uddannelsesudvalget. Og jeg skulle kende uddannelsesudvalget utrolig dårligt, hvis ikke der meget, meget hurtigt viser sig at blive problemer. Jeg ved ikke, om nogen vil nævne mig ét eneste seminarium, hvor man kan komme og sige: det nedlægger vi, og så siger uddannelsesudvalget: nå ja, sådan kan det gå, tak for orienteringen, og så går man videre til næste punkt på dagsordenen. Jeg tror bestemt ikke, at vi er nået meget længere end lige til begyndelsen af det her.

Jeg vil godt til allersidst sige noget om Blågård og Emdrupborg seminarier, for dér har flertallet jo valgt at bruge revolvermetoden eller mafiametoden, hvad man foretrækker at kalde det. Man har lavet nogle ret klare beskrivelser af, hvad der sker, hvis Blågård seminarium accepterer at gå over til at være statsseminarium; men hvis de nu siger nej, står der ikke noget om, hvad der skal ske. Undervisningsministeren har sin vane tro været temmelig klar og udtalt – jeg tror, det var i lokalradioen i går: nå ja, det er ikke så svært at gennemskue. Det er sådan, at hvis de siger ja derude, så bliver der 4 hold på det nye sammenlagte seminarium. Hvis de siger nej, ja, så risikerer vi jo, som undervisningsministeren udtrykker sig, at man på Blågård seminarium tager ansvaret for færre hold i Københavnsområdet. Hvis man tænker lidt over den, så er den jo ikke så svær at gennemskue: hvis I siger ja, så får I nogle hold, hvis I siger nej, så kan I meget vel risikere, at der bliver nedlagt noget mere. Det er det kontante indhold af den dér sag, og jeg synes, at det ville klæde flertallet, hvis man åbent vedstod, at det er sådan, man fører politik. Kald det saglighed og alt det dér, men det er sådan, man fører politik vedrørende seminarierne. Man siger: kom herhen, nu skal du bare høre, min ven, jeg har et tilbud. Vil du gøre sådan og sådan, så slipper

du med en lille én på hovedet. Hvis ikke du gør det, så får du sådan én på hatten, at du aldrig glemmer det. Det er måden, man argumenterer på og forhandler på, også på dette område.

Jeg kunne godt tænke mig at vide helt præcist – og jeg vil godt have svar fra samtlige ordførere, der går ind for dette forlig; jeg er fuldstændig ligeglad med, hvor teoretisk man mener det er – hvis Blågård siger nej tak til at blive et statsseminarium, er det så sådan, at der vil blive nedlagt flere hold af den grund, eller hvad vil der ske? Jeg ved godt, det ikke er en del af forliget, selvfølgelig, for så havde man skrevet noget om det. Jeg ved også godt, at man sikkert ikke har den samme mening om det, for så havde man muligvis sagt noget om det. Men det er ikke desto mindre vigtigt at vide. Det er vigtigt for os, men det er så sandelig også vigtigt for dem på Blågård – og for alle de andre på seminarierne – at få at vide: hvad sker der, hvis Blågård siger nej tak til tilbuddet? Kan de overhovedet sige nej tak til tilbuddet, og er det i så fald et tilbud? Jeg mener, det eneste anstændige – men jeg ved samtidig godt, at det at begynde at snakke om anstændighed i denne sammenhæng er lidt langt ude, men alligevel – det eneste anstændige, man kunne gøre i denne sammenhæng, var at gå ud og sige til Blågård: kære venner, vi har et tilbud, sådan og sådan og sådan, I kan blive statsseminarium; hvis I gør det, så kommer der nogle folk fra Emdrupborg, I kan slutte jer sammen og hygge jer og sådan noget, så får I fire hold i løbet af et stykke tid. Det kunne man gøre, og så kunne man sige: det går vi nu ud og spørger dem om, og vi giver dem rimelig tid til at komme med et svar. Indtil da tager vi vores forlig og lægger det hen.

Tredjebehandlingen af disse seminarieforslag kan laves, nemlig hvis man fortsætter ud ad den udemokratiske vej, man har været på vej ud ad i meget lang tid i dette forløb. Det kan laves, hvis vi senere på dagen mødes, holder et lille gruppeformandsmøde, laver en dispensation og siger: det her knalder vi lige igennem i morgen.

Man kan også lade være med at benytte den fremgangsmåde. Man kunne tage ud og sige til dem på Blågård: vi har et tilbud, I får – lad os sige et par måneder, eller hvad de nu skal bruge, til at finde ud af, om I vil sige

[Tinning]

ja eller nej, og når vi kender jeres svar, tager vi sagen op igen. Jeg vil godt høre samtlige ordførere: finder man, at det er en fremgangsmåde – ikke som man kunne tænke sig var rimelig, jeg er ligeglad med, hvad man tænker sig – finder man, det er en fremgangsmåde, man vil støtte i praksis? Det er betydelig mere interessant, har det vist sig i denne sag, hvad man gør i praksis, end hvad man kunne tænke sig.

Til allersidst skal jeg bare sige, at hele den sag omkring Blågård og omkring Emdrupborg er uhyggelig på den måde, at det, der sker med de studerende på Emdrupborg, er, at de kan starte på en uddannelse under den forudsætning og i den tro, at de kan gøre sig færdige derude. Der er jo nogle i gang, som ikke når at blive færdige, før de skal over på Blågård. Sådan kan det gå. Det er også sådan, at der er nogle lærere. Nogle af dem bliver arbejdsløse, nogle af dem må altså flytte over. Jeg ved ikke, hvad man forestiller sig med sin bemærkning til sidst i betænkningen om, at så vidt det kan lade sig gøre, skal de studerende fra Emdrupborg undervises sammen med de studerende fra Blågård på de tilsvarende årgange. Hvis det så ikke kan lade sig gøre, hvad så? Det kunne jeg også godt tænke mig at få noget at vide om. Der står blot nogle løse bemærkninger om lærerkræfterne derude.

Det allersidste, jeg vil sige, er bare, at nu har vi fået et eksempel på, hvad der menes med de mange stoles politik. Nu skal et linjehold ikke deles, når antallet af studerende overstiger 20, som det er i dag, nu er vi nået op på 24.

Jeg synes, det er interessant, at en af de første realiseringer af den nye undervisningsministers politik med de mange stole er noget, der finder støtte hele raden rundt, undtagen hos SF og VS. Socialdemokratiet synes, det er helt fint. Nej, det synes de sikkert ikke, de siger nok, at det er noget værre skidt, men de går dog med til det. De radikale synes sikkert også, det er helt skrækeligt – og går så også med til det. Sådan er det jo med så meget.

Jeg vil godt til sidst understrege de to spørgsmål, for det er de vigtigste: vil man hos de andre ordførere acceptere en fremgangsmåde, som hedder: nu tilbyder vi Blågård det, vi er blevet enige om i forliget, og så venter vi med tredjebehandlingen, til vi

kender svaret? Jeg mener, at et svar på den led ville sige lidt, ikke bare om de forskellige partiers demokratiske sindelag, men om de forskellige partiers demokratiske praksis.

I øvrigt er jeg glad for, at lampesystemet åbenbart er brudt sammen.

Formanden:

Det kan være, jeg skal afsløre, at der rent faktisk var 20 minutters taletid efter forretningsordenen. Vi kører efter forretningsordenen, så lampesystemet er ikke brudt sammen.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti ønsker uddannelsesstrukturen i vort samfund spredt ud over vort land, altså at vi kan fastholde den decentrale strukturmodel. Det er naturligvis væsentligt, når vi er i den situation, som vi alle må erkende vi befinder os i, at vi har overkapacitet på seminarieområdet. Det har vi nu stået med i en årrække, og det har været klart for alle, tror jeg, at der måtte ske noget på området, al den stund vi ellers ikke ville kunne regne med, at vi på forsvarlig vis kunne uddanne lærere til at virke i folkeskolen.

Derfor har vi megen sympati for den tosporsmodel, som har været fremme også i drøftelserne om dette lovforslag, som vi har til behandling og nu skal se at finde en afslutning på. Vi udtalte os om det ved førstebehandlingen og har også gjort det i forhandlingerne. Vi finder det interessant, at vi er kommet et skridt længere ad den vej. Vi mener, at det bliver nødvendigt, hvis vi fremover vil fastholde den decentrale struktur i folkeskolen, at vi kommer til at gå mere aktivt ind i tosporsmodellen, når det drejer sig om læreruddannelsen.

Man kan sige, at der er noget i det, vi står med i dag, som er smerteligt. Det er det for os alle sammen. Det er altid smerteligt, når uddannelsesinstitutionerne må begrænses og de deraf følgende virkninger bliver en realitet for mange mennesker. Men det er nu engang politikernes opgave at prøve på at finde løsninger og træffe beslutninger, som kan være forsvarlige for samfundet.

Vi er tilfredse med, at det er lykkedes at opnå et bredt forlig om dette. Vi finder, det er meget afgørende, at vi i så vigtige spørgsmål, som vi her har med at gøre, kan være

[Steffensen]

sikre på, at et bredt udsnit af folketingets partier står bag de beslutninger, som nu træffes. Det hindrer ikke, at der naturligvis også er noget, vi i dag kunne have ønsket anderledes. Det kan alle partier, der har deltaget i det forlig. Der er ikke ét af os, der har fået nøjagtig det, vi ønsker. Men alligevel har vi fundet, at det, vi står over for nu, og det, vi er nået frem til nu, er forsvarligt og rigtigt i situationen.

Det er kendt af alle – i uddannelsesudvalget i særdeleshed, men også af andre ude over landet – at netop Gedved seminarium har været med til at gå foran, når det drejer sig om tosporsmodellen. Jeg synes, der er grund til at være glad for, at der er nogle seminarier, herunder Gedved seminarium, som har turdet gå ind i dette aktivt i de år, som ligger bag os nu. Man kan sige, det er beklageligt, at det så er således, at netop Gedved seminarium efter vedtagelsen af det lovforslag, som vi nu har med at gøre, ikke kan fortsætte som et lærerseminarium. Det kan vi beklage alle sammen. Imidlertid vil jeg sige, som flere ordførere har givet udtryk for, at vi er glade for, at det trods alt er lykkedes at nå frem til, at vi kan tilbyde Gedved seminarium rimelig alternativ mulighed som uddannelsesinstitution.

Den decentrale model har givet sig udslag i, at lovforslaget ikke nedlægger Esbjerg seminarium som foreslået. Kristeligt folkeparti er tilfreds med dette. Vi er tilfredse med, at der nu er to spor i Esbjerg og også fortsat på Ribe seminarium, som ikke står i lovforslaget, men som naturligvis også har måttet være med inde i drøftelserne af de muligheder, man kunne nå frem til.

Jeg deler ikke fru Dorte Bennedsens synspunkter om, at man sikkert ingen uddannelsesinstitution ville have i Ribe amt, hvis man ikke var nået frem til det, vi er nået frem til nu. Men jeg synes, det er udmærket, at vi har fået to spor i Esbjerg og også kan fastholde de to spor i Ribe.

Det er naturligvis nu op til uddannelsesinstitutionerne at bevise deres bæredygtighed i de år, som ligger foran. Hvis udviklingen bliver, som den tegner, at der bliver stadig færre børn i folkeskolen, så vil det fortsat være således, at man bliver nødt til at se på seminariekapaciteten fremover. Der er lagt nogle linjer fra undervisningsministeren nu, som vi synes det er udmærket man får fast-

slået, og som efter vores opfattelse er rimelige.

Der tales om seminariefusion her i København mellem Hellerup og Frederiksberg seminarier. Vi er tilfredse med, at undervisningsministeren i bemærkningerne har tiltrådt, at han vil medvirke positivt hertil. Jeg gjorde opmærksom på ved første behandling af lovforslaget, at vi fandt, at her ville det være rimeligt, at vi så på, at just Frederiksberg seminarium er moderseminariet. Det er derfor tilfredsstillende, at ministeren vil gå ind i den løsning, som nu skal komme omkring Hellerup og Frederiksberg seminarier.

Til sidst vil jeg sige, at vi mener i kristeligt folkeparti, at det, vi er nået frem til her, er både forsvarligt og rigtigt. Vi vil naturligvis stemme for ministerens ændringsforslag, og vi er tilfredse med, at det er lykkedes at fastholde den decentrale model. At det i nogle tilfælde kan være vanskeligt at lægge navn til og være vanskeligt at tage ansvaret for nedlæggelser, lægger vi ikke skjul på, men vi mener, at det er politikerne, der er valgt til at tage disse beslutninger, og det må de gøre både på godt og ondt efter de saglige og rimelige overvejelser, der går forud. Vi er tilfredse med, at et bredt forlig er opnået om den struktur, som nu skal behandles og vedtages.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke ordførerne for de partier, der deltager i forliget, for nogle gode og værdige indlæg, som her danner afslutning på en lovbehandling, som udefra set har været dramatisk, ja, næsten tumultagtig. Anderledes kan det jo ikke være. Hvert eneste seminarium har stærke forbindelser herinde i tinget, en borgmester, en tidligere borgmester, et lokalt folketingsmedlem, tidligere elever, som siden er blevet medlemmer af tinget osv. osv. Det er fantastisk pinagtigt, det er ikke så mærkeligt, men det er også fantastisk nødvendigt.

Ordet skandaløst har været anvendt af hr. Holger K. Nielsen, og det har været antydnet, at vi her har sjakret med skæbnerne, men det har vi ikke. Bemærk, at de fire seminarienedlæggelser, hvoraf de to sker i form af fusioner, ligger meget tæt op ad det, som har ligget her på tingets bord i flere måneder. Vi er tæt på det oprindelige forslag. Der er en vig-

[Undervisningsministeren]

tig ændring vedrørende Esbjerg, den kan jo ingen have noget imod – bortset fra dem, der i Esbjerg og omegn måske tænker på deres børns fremtid og hellere ville have, de blev noget andet end arbejdsløse folkeskolelærere, men vi må jo lade folk selv tage ansvaret for deres tilværelse, det blander vi os altså ikke i.

Angående Blågård er der tale om et tilbud, et meget godt tilbud, som vi oven i købet ved med næsten 100 pct.s sikkerhed bliver accepteret. Jeg mener ikke, vi derved generer Blågård seminarium, og jeg vil lægge vægt på, at formuleringen i betænkningen er blevet, som den er, fordi vi ikke ville ind i ekspropriationsforretninger og andet. Med andre ord: vi var bange for at komme til at pålægge ministeren at gøre noget, som i værste fald kunne føre til store erstatningskrav. Derfor blev formuleringen, som den er. Realiteten er, at der bliver en fusion, sådan som alle forventer.

Jeg ved godt – og det skal jeg ikke lægge skjul på – at også Ribe statsseminarium havde været inde i betragtningerne. Jeg har bl. a. Ribes borgmester som vidne på, at der i den forbindelse var tale om, at vi ingenlunde ville lade Ribe i stikken, og at der ville blive givet meget, meget god erstatning, så jeg håber, at man også i Ribe forstår, at der ikke var tale om, at nogen nu ville sælge ud af den lille bys interesser til fordel for den store bys. Det har der været et meget bredt flertal som ikke har ønsket.

Lad mig i den forbindelse allerede nu sige om Gedved, at når der er så specielle og særlige formuleringer i forbindelse med Gedved, så er det, fordi det er det eneste lillebyseminarium, som nedlægges. Derfor forlanges der af tinget her nogle ganske særlige formuleringer. Det er i hvert fald min agt – det har jeg også tilkendegivet i udvalget og over for flere medlemmer af tinget, som har spurgt mig personligt – at der i Gedved skal være et socialpædagogisk seminarium, gerne med en afdeling af socialpædagogisk højskole, som i dag kun findes i København. Derved kan Gedved få en institution, som der vil være brug for også på længere sigt, og som i virkeligheden er en ganske god erstatning for det, man har, rent bortset fra, at man jo bevarer sit HF-kursus, som jo kan være fødested, havde jeg nær sagt . . . (*Demonstration på tilhørerpladserne og nedkastning af løbesedler*).

Formanden:

Vil De være venlige at forlade tilhørerpladserne. (*Fortsat demonstration og tale fra tilhørerpladserne*). Vil de være venlige at forlade tilhørerpladserne med det samme. Mødet er udsat i fem minutter.

Mødet udsat kl. 10.16

Mødet genoptaget kl. 10.21

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg tror ikke, de mennesker på øverste etage kom fra Gedved, for de afbrød mig, netop som jeg var ved at fortælle om, hvad der var situationen for Gedved i fremtiden. Den er altså, hvis jeg må gentage det, at der kommer en institution til erstatning, og at HF-kursuset bevares. I den forbindelse ville jeg, da jeg blev afbrudt, have anført, at HF-kursuset jo lige så godt kan levere elever til et socialpædagogisk seminarium som til et folkeskolelærerseminarium. Derved mener jeg, der er en helhed i Gedved, som man kan være tjent med dér.

Hvis der har været noget galt med fremgangsmåden i denne sag, synes jeg, det har været den utrolige indiskretion, som en ordfører begik ved imod al skik og sædvane at offentliggøre et forligstilbud, som ikke var accepteret, men som var et tilbud, og som blev fremsendt i lukket kuvert. Jeg skal ikke nævne navne, men når nu hr. Tinning selv udtaler sin åbenlyse foragt for folkestyret og siger: »Vores respekt for det såkaldte demokrati og folkestyre har aldrig være særlig omfangsrig«, så må jeg indrømme, at jeg spørger mig selv, om det mon var hr. Tinning, som offentliggjorde det, der blev fremsendt i lukket kuvert, og derved skabte den tumult, som han her fra talerstolen har bebrejdet tinget. Jeg ser, at hr. Tinning har bedt om ordet. Så kan han jo selv svare på, om det var ham.

Fru Dorte Bennedsen ville have mig til at bekræfte, at der ved fusionerne vil blive taget hensyn til fagfordelingen, til faglige kvalifikationer og til en ligelig fordeling af undervisningstimerne mellem lærerne fra de fusionerede seminarier. Jeg vil gerne her sige klart: ja, det kan jeg bekræfte.

[Undervisningsministeren]

Den eneste kritiske bemærkning, fru Dorte Bennedsen havde, var vedrørende de to spor, som hun gentog hun ikke rigtig troede på. Hun stillede sig altså tvivlende over for, om vi på længere sigt bør køre med tosporede seminarier. Det har fru Dorte Bennedsen hele tiden sagt, og jeg respekterer synspunktet, men jeg vil også understrege, at jeg og regeringen mener, vi bør tage denne udfordring op og om nødvendigt ændre læreruddannelsesloven, således at vi kan køre med tosporede seminarier i 10-15, måske 20 år, indtil vi har brug for en større læreruddannelseskapacitet. Jeg mener, at den udfordring tilmed kan føre til noget godt, for jeg tror ikke på, vi har fundet de vises sten med den gældende læreruddannelseslov.

Netop fordi fru Dorte Bennedsen taler så varmt imod to spor, kan det synes inkonsekvent, at hun taler så varmt for Tvind, som er det eneste permanent tosporede seminarium, vi har, og hvor jeg forstår, at der oven i købet er tale om, at det nu skal gøres til et ensporet seminarium. Jeg ville godt spørge, som fru Dorte Bennedsen gjorde forleden i radioen: hvor er linjen i dette? Jeg vil gøre opmærksom på, at Tvind ikke blot er et . . .

Formanden:

Der er stadig væk møde i salen. Undervisningsministeren har ordet.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gøre opmærksom på, at Tvind ikke blot er et tosporet seminarium. Det er et seminarium, som i sommer, da ansøgningsfristen udløb, havde 13 primære ansøgere, og dette står fast. Uanset hvad så Poul Jørgensen, forstanderen, og alle eleverne skriver i aviserne, så var der 13. Reglerne var de samme for Tvind som for alle andre. Der var ingen dispensation. Der var ikke tale om, at man ved telefonsamtaler havde fået løfter. Det var 13, og det var halvdelen af, hvad det næstdårligst søgte seminarium, nemlig Rantum, havde. Derfor forekommer det lidt inkonsekvent, at specielt Tvind skulle være så vældig vigtig at bevare i denne sammenhæng - også når man tænker på, at lærerne på Tvind ingen problemer har i forbindelse med nedlæggelsen, fordi Tvind har nok af andre skoler, hvor de kan finde beskæftigelse. I øvrigt er det de færreste lærere på Tvind, der

overhovedet er uddannede til at være seminarielærere, hvilket gør det endnu lettere at beskæftige dem andre steder.

Men lad nu dette være et hængeparti. Jeg vil gerne sige til hr. Ole Vig Jensen, at jeg absolut vil optage forhandling med Tvind, sådan som han sagde. Jeg mener, det er nyttigt, at vi nu lader et lille år gå. Så ser vi også på søgningen igen, og så tager jeg en forhandling. Så vil vi sørge for, at vi i god tid får skabt klarhed omkring, hvornår der igen kan optages elever på Tvindseminariet.

Jeg tror ikke, jeg behøver at sige mere til hr. Tinning om, hvad en fusion er, for jeg synes, det står ret klart. Når det gælder Hellerup og Frederiksberg, skyldes uklarheden alene, at jeg af hensyn til de to seminarier og af hensyn til, hvad KFUM, som står for de to seminarier, har af alternative planer for det seminarium, som bliver nedlagt, har udskudt den videre afgørelse, fordi den behøver lidt bedre tid. Jeg vil gerne tilsige de to seminarier al mulig hjælp, og jeg har også fået støtte i udvalget, sådan at hvis seminarierne ikke selv kan finde ud af det, skal jeg prøve at finde en rimelig løsning, som tager hensyn til erstatningsmuligheder på det sted, hvor seminariet ikke kommer til at ligge.

Til slut vil jeg sige, at denne debat og denne afgørelse nok kun er begyndelsen. Jeg tænker her på, at vi risikerer meget svag søgning, og jeg tænker på, at vi må tage læreruddannelsesloven op.

Hvad angår den svage søgning, vil jeg gerne sige til fru Eva Møller, at hun har ret i, at der til sommer bliver 1.776 pladser, hvis man kører med uændret holdstørrelse. Men hvis man giver mulighed for, at man kan gå op til 28 på holdene, så bliver der 2.072 pladser. Dette år var der kun 2.064 pladser, hvoraf kun de 1.983 blev besat. Dette siger noget om, at enhver tale om, at nu bliver det næsten umuligt at blive lærer i Danmark, absolut bør forstumme. Jeg tror, vi får det modsatte problem, at der melder sig for få, og i det tilfælde er jeg meget glad for, at vi også i udvalgsbetænkningen har lagt så klare retningslinjer for, hvilken procedure der skal følges, hvis vi får problemer med seminarier med alt for ringe søgning.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

[Tinning]

I det materiale, som vi for et stykke tid siden fik smidt ned fra balkonen, står der, jeg citerer: . . .

Formanden:

Det er i strid med god skik i dette hus, at vi anvender det materiale, der illegalt kastes ned fra tilhørerpladserne.

Tinning (VS):

I det materiale, jeg fik, før jeg gik ind i folketinget, da jeg talte med en tilfældig forbi passerende, står der:

»Brug hovedet Bertel«.

Det er nok at håbe for meget. Det var i hvert fald ikke det, undervisningsministeren gjorde, da undervisningsministeren skrev en betænkning over forslag til lov om nedlæggelse af seminarier.

Jeg forstår nu, at undervisningsministeren går op og beklager sig over, at nogle har udvist en, jeg tror, jeg husker rigtigt, når jeg kalder det en utrolig indiskretion, handlet på tværs af det, der vist nok er almindelig skik og brug eller god tone eller sådan noget. Det var, fordi jeg og alle andre ordførere i en lukket kuvert fik tilsendt et ikke accepteret forligstilbud, da undervisningsministeren satte sig hen og skrev en betænkning. Ja men at undervisningsministeren sætter sig hen og skriver en betænkning og dermed begår, hvad jeg vil kalde en – ja, nu må jeg hellere passe på – parlamentarisk uklog handling, er selvfølgelig ikke noget, jeg skal have ansvaret for. Når vi siger: det, der står dér, er vigtigt, og det fortæller vi hellere end gerne om, så er det, fordi vores opfattelse af, hvad demokrati er, vores opfattelse af, hvad et egentligt folkestyre er, er en anden end undervisningsministerens. Jeg har sagt, det er rigtigt, at vores respekt for det såkaldte demokrati og folkestyre aldrig har været særlig omfattende. Vores respekt for det, der foregår her, og det, man kalder folkestyre og demokrati her, er ikke særlig omfattende. Hvis man skal diskutere saminarienedlæggelser, ja men så gør det sammen med dem, det vedrører, gør det sammen med dem, der har med sagen at gøre, og tag en åben, demokratisk diskussion af de ting. Det kunne være begyndelsen til en slags folkestyre. Det varer nok noget.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Efter den redegørelse, hr. Tinning her har givet, tror jeg, jeg kan garantere, at hverken denne eller fremtidige regeringer nogen sinde kan drømme om at invitere hr. Tinning til noget som helst.

Dorte Bennedsen (S):

De, der har lyttet til debatten her i dag, har vist fået bekræftet, at det i dette seminarierespørgsmål er vanskeligt at sige ret meget nyt. Jeg har kun nogle ganske få bemærkninger.

Den første skal være til fru Eva Møller, som i sin ordførertale roste sig og regeringen for, at nu var det lykkedes for denne regering at få et seminarieforslag igennem, hvilket ikke var lykkedes for skiftende socialdemokratiske regeringer. Hvis jeg var fru Eva Møller, ville jeg være meget varsom med en sådan betragtning, for sagen er jo, at det siger mere om den daværende og den nuværende opposition, end det egentlig siger om den daværende og den nuværende regering. Sagen er den, at socialdemokratiet både i regering og i opposition følte sig forpligtet i denne sag, og derfor lykkedes sagen, da socialdemokratiet kom i opposition, for så var der pludselig en ansvarlig opposition, som ville stå ved, hvad den havde sagt. Så i stedet for at rose ville jeg synes, det var mere passende måske at rødme en kende.

Hr. Holger K. Nielsen var inde på nedskæring af kapaciteten og brugte dér som argumenter problemer i folkeskolen. Jeg har aldrig lagt skjul på, at jeg synes også, der er en række ting i folkeskolen, som kunne gøres bedre. Nogle af dem er nok vanskelige at tackle, men at tage det problem op i relation til den nuværende kapacitet på seminarierne, mener jeg er helt irrelevant. Sagen er den, at vi har en række tosporsseminarier, som jeg går ud fra hr. Holger K. Nielsen heller ikke holder så forfærdelig meget af. I stedet for at bibeholde en række tosporsseminarier i meget vidt omfang ude over landet, var det dog rimeligere, hvis vi får brug for yderligere lærere på folkeskoleområdet, at udvide tosporsseminarier, så vi kørte med tre- og firsporsseminarier. Det tror jeg at vores læreruddannelse ville være godt hjulpet med.

Hr. Ole Vig Jensen havde en bemærkning om – jeg tror, det er nogenlunde ordret citeret – at nu måtte vi have en debat om, hvor-

[Dorte Bennedsen]

ledes vi kan indrette læreruddannelsesloven under de nye forhold og også under hensyn til folkeskolen. Det er en udtalelse, jeg gerne vil tage afstand fra i den forstand, at jeg ikke mener – jeg sagde det vist allerede ved førstebehandlingen – vi skal indrette vores læreruddannelseslov efter en organisatorisk struktur af seminariekapaciteten, hvorimod jeg synes, at vores læreruddannelseslov skal debatteres under hensyn til den funktion, lærerne skal have i folkeskolen. Det bør være og er den eneste relevante betragtning, der bør ligge til grund ved en sådan debat. Jeg skal ikke lægge skjul på, at med den politiske sammensætning, folkettinget har for øjeblikket, er jeg ikke sikker på, det er så viseagtigt at tage en debat om læreruddannelsesloven op.

Til ministeren kun dette, at jeg ved ikke rigtig, hvordan jeg skal forholde mig, når ministeren karakteriserer mig og andre ordførere som gode og værdige. Det vil jeg godt bide lidt skeer på. Ministeren harcelerede over min holdning til Tvind, fordi han synes, den var ude af trit med min holdning til tosporsseminarier, og han efterlyste, hvad linjen er i dette. Det kan jeg meget enkelt sige, hr. minister. Linjen er nemlig frisind – frisind over for den eneste alternative læreruddannelse, vi har. Den skal have lov at eksistere, og det er helt urimeligt at behandle den på den måde, som ministeren har ønsket at gøre det. Vi bad i udvalget ikke ministeren om – jo, det gjorde vi også, men det var ikke i sidste fase det, vi bad ministeren om – at garantere Tvind hold. I sidste omgang bad vi ministeren om at garantere Tvind en anstændig behandling, i form af at de enten kunne få at vide, om de fik hold, eller at ministeren ville bekende kulør og sige, at han ville nedlægge Tvind. Det ville ministeren ikke. Ministeren ville udsulte Tvind og sige, at det kunne godt eksistere i et par år uden studerende. Ja men så er Tvind nedlagt. Det er uanstændigt over for seminariet, og jeg mener faktisk, det er overordentlig ukorrekt over for folkettinget at udsulte seminariet på den manér og så på et tidspunkt komme her med et formelt lovforslag om nedlæggelse – på et tidspunkt, hvor seminariet rent faktisk er nedlagt.

Jeg er ikke enig i ministerens holdning til Det Nødvendige Seminarium, men jeg synes, at ministeren i det mindste burde komme

med nogle klare meldinger over for seminariet.

Eva Møller (KF):

Blot ganske kort til fru Dorte Bennedsens bemærkninger om, at vi først nu har fået en ansvarlig opposition. Nu har jeg ganske vist ikke været medlem af dette ting så længe, som fru Dorte Bennedsen har, men i de år, jeg har siddet i folkettinget, har den daværende socialdemokratiske regering i hvert tilfælde ikke fremsat forslag om nedlæggelse af seminarier, og jeg mindes heller ikke, at den har gjort det i de umiddelbart foregående 10 år. Derfor vil jeg gerne sige, at det havde været mere værd, om man havde lagt et forslag frem på bordet. Så ville vi også sagligt være gået ind i drøftelserne, og jeg er temmelig sikker på, at hvis de var blevet ført med så megen indflydelse til oppositionen, som vi har oplevet nu, så var det nok også lykkedes under den daværende socialdemokratiske regering med den ansvarlige opposition, man havde dengang.

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg har ikke i de replikker, der har været – lige med undtagelse af fru Dorte Bennedsen og hr. Tinning – hørt ét ord om, hvordan det her forholder sig til folkeskolens mange problemer. Også jeg har her til morgen læst en pjece, som har informeret mig om nogle forhold. Der står i hvert fald, og det kan jeg erklære mig enig i, at man i 1970 med 7 års skolegang faktisk havde flere timer, end man har i dag med 9 års skolegang. Det er et tegn på, at undervisningen er blevet forringet i folkeskolen. Alle, der har med folkeskolen at gøre, ved, at der er så mange problemer, at det ikke ligefrem er nedskæringer i lærerseminariekapaciteten, der kan være svaret på disse.

Fru Dorte Bennedsen nævner i denne sammenhæng spørgsmålet om tosporsseminarier. Heller ikke vi er mildt sagt glade for tosporsseminarier, men når nu fru Dorte Bennedsen nævner sin modstand imod dem, så vil jeg da godt gøre opmærksom på, at igennem det forlig, som socialdemokratiet her har været med til, er man jo med til at oprette flere tosporsseminarier. Fru Dorte Bennedsen er på trods af sin kritik selv med

[Holger K. Nielsen]

til, at der bliver oprettet flere tosporsseminarier.

Jeg vil godt komme med en kommentar mere til fru Dorte Bennedsen, som under første behandling især lagde vægt på nedskæringerne i det københavnske område. Jeg synes, socialdemokratiet her må få en flov smag i munden, fordi der efter forliget bliver færre spor i det københavnske område. Det vil sige, at uddannelsesmulighederne for de unge her i Københavnsområdet er væsentligt forringet i forhold til tidligere. Det var i hvert fald ikke det, socialdemokratiet lagde op til, da vi behandlede denne sag første gang.

Nu får vi at vide, at Gedved får en socialpædagogisk uddannelse, og det bliver lagt op som noget vældig stort. Vi mener bestemt, at Gedved skal have en erstatningsuddannelse, når man nu har besluttet at nedlægge seminariet, men er man sikker på, at det lige skal være en socialpædagogisk? Er man i det hele taget sikker på, hvad man gør her? Er der ikke tale om, når man siger, at der skal lægges et socialpædagogisk seminarium i Gedved, at man i sidste øjeblik bliver enige om, at nu kan man lægge det dér, nu kan man lægge det dér, og hvis vi giver det dér, så kan vi lægge det dér. Det er på den måde, man er kommet frem til, at Gedved skal have et socialpædagogisk seminarium. Med andre ord: det er den rene planløshed, det er de rene tilfældigheder, der spiller ind, for at Gedved kan få et socialpædagogisk seminarium.

Det har været typisk for behandlingen af hele denne sag. Tilfældighederne, planløsheden. Man har lagt det hele til rette efter de studehandler, der nu engang kunne indgås. Derfor mener vi, at det forslag, som Dansk Magisterforenings seminariesektion er kommet med om, at man udsætter beslutningen og foretager et mere grundigt arbejde, er et forslag, man burde have rettet sig efter. Det ville tjene folketinget og folkestyret bedre i stedet for denne beslutning, der er blevet trukket ned over hovedet her i sidste øjeblik.

Jeg er ikke helt tilfreds med de svar, vi har fået om Det Nødvendige Seminarium. Jeg vil fortsat hævde, at Det Nødvendige Seminarium ikke kan nedlægges uden en lovændring. Det går jeg ud fra at undervisningsministeren er enig med mig i. Det kan heller ikke nedlægges de facto uden en lovændring. Derfor

vil jeg opfordre undervisningsministeren til at tage kontakt med Tvind og høre, hvad det vil sige for dem, at de måske ikke får studerende fra næste år og måske heller ikke næste år igen, om det ikke i virkeligheden for dem betyder en de facto-nedlæggelse. Jeg synes, at undervisningsministeren – også fordi han jo er en frisindet mand, når han udtaler sig i pressen – burde gå til Tvind med et rimelig åbent sind og med en rimelig tolerance. Det synes jeg ikke at hans udsagn for om Tvind var udtryk for. Tvind har jo kunnet klare sig i år, og Tvind har fået de studerende, Tvind skal have, og de hævder selv, at de har mulighed for at fylde op næste år igen. Men som sagt, jeg vil opfordre ministeren til, at han tager en snak med Tvind og sørger for, at han ikke gennem det, der lægges op til her, gennemfører en de facto-nedlæggelse af Tvind.

(Kort bemærkning).

Hans Jørgen Holm (V):

Jeg har forstået på hr. Holger K. Nielsen, at han med sine bemærkninger her i realiteten taler for store seminarier i de store byer, og det er egentlig nyt for mig. Jeg har hidtil troet, at vore to partier havde det tilfælles, at vi gik ind for decentralisering og bl. a. også ville støtte yderområderne. Men med hr. Holger K. Niensens bemærkninger her er den logiske slutning i hvert fald, at det er store seminarier i store byer, der er SFs uddannelsespolitik og seminariepolitik. Så det med at være grøn gælder i hvert fald ikke uddannelsespolitikken.

Derfor falder bemærkningerne om Det Nødvendige Seminarium helt uden for den logik, hr. Holger K. Nielsen i øvrigt har lagt op her.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Når hr. Hans Jørgen Holm siger, at Tvindseminariet ligger uden for logikken, synes jeg mere, at det siger noget om hr. Hans Jørgen Holms logiske sans, end det siger noget om noget som helst andet. Tvind er både et meget lille seminarium og ligger i en meget lille by og er noget helt specielt.

Men derudover er det fuldkommen forkert, hvad hr. Hans Jørgen Holm siger. Vi

[Holger K. Nielsen]

har på ingen måde sagt, at vi støtter de store seminarier i de store byer. Vi har hævdet, at det er vigtigt med de små seminarier i de små byer. Derfor har vi også sagt, at vi er ikke tilhængere af tosporsseminarier, men hvis der ikke er mulighed for flere spor, så vil vi ikke nedlægge et seminarium, fordi der kun er mulighed for to spor. Det har været vores holdning til det. Men samtidig ved vi, at den geografiske mobilitet blandt de unge er forholdsvis lille, og vi ved, at der i hvert fald i Københavnsområdet er en underskudskapacitet. Der er ikke seminarier nok til antallet af ansøgere. Derfor synes vi, at det er besynderligt, at man på denne måde forringer uddannelsesmulighederne for de unge.

Hr. Hans Jørgen Holms opfattelse af, at vi skulle være et storbyparti, der kun går ind for de store seminarier, holder ikke. Vores politik i denne sag har hele tiden været, at vi skal opretholde de seminarier, der er i øjeblikket. Mange af dem ligger i de små byer. Det skal de fortsat have mulighed for.

(Kort bemærkning).

Hans Jørgen Holm (V):

Jeg skal så blot konstatere, at der overhovedet ikke er logik i hr. Holger K. Niensens argumentation og SFs politik.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg kunne ønske mig, at hr. Hans Jørgen Holm kunne argumentere lidt mere for sine synspunkter.

Ole Vig Jensen (RV):

Fru Dorte Bennedsen havde en kommentar til mine bemærkninger om en eventuel revision af læreruddannelsesloven. Hertil vil jeg gerne sige, at jeg for det første ikke proklamerede, at nu skulle vi have en revision, men jeg sagde, at vi faktisk nu – efter en måske lidt destruktiv debat om læreruddannelsen og seminarierne – havde et godt udgangspunkt for at få en konstruktiv debat, når vi i øvrigt erkender, at læreruddannelsesloven har fungeret i over 15 år. Vi har i mellemtiden fået en ny folkeskolelov, og det er sagt fra denne talerstol af ikke så få ordførere, at der i dag er sådanne problemer i

folkeskolen, at vi i hvert fald med god grund kunne se på, om vi eventuelt også ved en forbedring af læreruddannelsen kunne give vort bidrag til at hjælpe folkeskolen til at blive en skole, der kunne fungere bedre.

Når hertil kommer, at vi har et stigende antal seminarier med kun to spor, synes jeg, der er god grund til, at vi får en drøftelse af læreruddannelsen med henblik på en mulig revision. Så langt går jeg ud fra at fru Dorte Bennedsen også vil kunne deltage.

Tinning (VS):

Jeg må forstå undervisningsministerens bemærkninger før på den måde, at undervisningsministeren ikke længere vil fremsende fortrolige breve om udkast til nedskæringer på det ene eller det andet område til VS, hvad enten de fortrolige papirer nu har overskriften betænkning eller ej. Sådan forstod jeg det, og det må vi i VS forsøge at leve med. Det vil vi forsøge at leve med, ligesom vi har forsøgt at leve med, at man pludselig midt i dette forløb fandt en langt mere behård praksis, hvor man holdt dels udvalgs-møder, hvor VS selvfølgelig var med, dels forhandlingsmøder, hvor VS naturligvis ikke var med. Når undervisningsministeren siger, at nu vil vi heller aldrig blive inviteret til noget som helst af fremtidige regeringer, så er der nok grund til at sige, at måske skulle undervisningsministeren koncentrere sig først og fremmest om det nutidige og i anden omgang måske alene om undervisningsministeriet.

Undervisningsministeren sagde også, at der var nogen, der havde antydnet, at man havde sjakret med menneskeskæbner. Og så sagde undervisningsministeren minsandten: det har vi slet ikke. Så synes jeg, der kunne være grund til at kigge på fra en ende af, hvad der er sket omkring Emdrupborg og omkring Blågård, for det siger mere end meget andet, hvad det er for en sjakren, man har siddet og foretaget. Som enhver ved, startede det bl. a. med et lovforslag, der handlede om, at Emdrupborg skulle nedlægges. I det nu meget omtalte brev fra den 2. december i år kan man læse:

»Fra og med undervisningsåret 1983–84 optages der ikke længere studerende på 1. årgang på Gedved Statseminarium og på de private seminarier Blågård Seminarium, Es-

[Tinning]

bjerg Seminarium og Th. Langs Seminarium.«

Nu er det altså Blågård, der skal lukkes, når vi når til den 2. december. Man kan spørge om argumenterne. Dem er der selvfølgelig ikke nogen af – andet end, at den 2. december så det ud, som om det var nemmere at komme igennem med at vende den om, så det var Blågård, der skulle lukkes.

I det næste udkast, vi fik, nemlig fra den 10. december i år, står:

»Der tilbydes Blågård Seminarium 2 ekstra spor under forudsætning af, at det herved fremkomne merforbrug af lærerarbejdskraft hentes blandt statstjenestemændene på Statsseminariet på Emdrupborg.«

Nu er vi nået 8 dage længere hen i forløbet, og nu er det altså Blågård, der alligevel skal have tilbud om to ekstra spor på nogle bestemte betingelser. Man kan spørge, om der er nogen argumenter. Man kan spørge: er det ikke udtryk for sjakren? Jeg vil lade folk selv vurdere. Jeg vil selvfølgelig endnu en gang invitere undervisningsministeren eller andre til at komme med et argument.

Da vi nåede den 10. december, så det altså ud til, at det var nemmere at lave en studehandling, som gik ud på, at Blågård skulle have to ekstra spor på nogle bestemte betingelser.

Vi er nu – som man ved, hvis man læser betænkningen, som er afgivet den 14. december, altså 4 dage senere – nået så vidt, at man har forsøgt at lægge nogle slør hen over, hvad det egentlig er, der foregår. Man siger bare, at nu skal Emdrupborg i al fald nedlægges, og så skal det flyttes over til et nyt seminarium, som engang har været Blågård, og som nu bliver statsseminarium. Hvad det nye seminarium hedder, ved man ikke. Altså en helt fjerde udgave af den handel.

Undervisningsministeren vil sikkert mene, at man stadig væk ikke sjakrer med menneskeskæbner. Jeg kan ikke se, hvad det er, man ellers foretager sig.

I øvrigt vil jeg gerne udtrykke min beklagelse af, at der ikke var nogen – og specielt undervisningsministeren – der forsøgte at forklare mig og andre, der sikkert er interesserede, hvad en fusion er for en dims. Så vidt jeg kunne forstå, var det en særlig form for nedlæggelse, men jeg vil stadig væk godt vide det lidt mere præcist.

Jeg vil godt vende tilbage til de to spørgsmål, jeg stillede i første runde, og som der ikke er kommet svar på. Det er dem, der handler om forliget, som det ligger lige nu. Jeg vil godt lige gentage mit udgangspunkt med hensyn til Blågård og Emdrupborg. Vi fik i går endnu en protestskrivelse, bilag nr. 100 minsandten, hvor man kan læse:

»I København reduceres fire seminarier til to under uacceptable betingelser for såvel studerende, lærere som TAPer.«

Det er en udtalelse, som er vedtaget på et stormøde af lærere, studerende og TAPer på Blågård og på Emdrupborg. Man siger altså fra et stormøde på Blågård og på Emdrupborg, at de betingelser, dette forlig bygger på, finder man klart uacceptable. I denne situation var det, jeg spurgte i første runde: er man parat til den 38. kolbøtte i denne sag? Er man parat til pludselig at opføre sig demokratisk? Jeg erkender, det ville være en kolbøtte, det ville være en kolbøtte af dimensioner, men ikke desto mindre bør man dog gribe chancen, når den er der. Vil man fra et flertals side opføre sig demokratisk? Vil man sige: vi har et tilbud til Blågård, vi går ud med det, vi hører på deres svar, og så tager vi stilling. Vil man det? Der er ikke nogen, der har svaret endnu, og jeg må forstå det sådan, at det, man har tænkt sig her, er simpelt hen at føre den mest beskidte form for revolverpolitik, man kan forestille sig, nemlig at sige til Blågård: nu får I et tilbud. Jeg har hørt, at undervisningsministeren siger – jeg citerer efter hukommelsen: vi ved med næsten 100 pct.s sikkerhed, at tilbuddet er accepteret. Der er to ting, der er værd at tage forbehold over for dér. For det første, at det er noget, undervisningsministeren siger at undervisningsministeren ved. Det skal man altid tage forbehold over for. For det andet, at undervisningsministeren sagde »næsten« 100 pct.s sikkerhed. Ja men tænk nu, om undervisningsministeren havde ret. Så vil det sige, at vi er næsten færdige, det er næsten sådan, at de allerede ude på Blågård har sagt ja tak. Ja men var det så så meget forlangt, at man lod være med at køre tredjehandlingen igennem i morgen, at man gik ud og fik fjernet det »næsten«, at man gik ud på Blågård og sagde: lad os få et ja tak til det her tilbud. Er det så meget forlangt? Hvorfor vil man lave et forlig, når vi rent formelt ikke ved, hvad det handler om? Er det bare,

[Tinning]

fordi der er nogle studerende, der er imod det, og det kan man ikke lide? Er det, fordi der er nogle TAPer, der er imod det, og det kan man ikke lide? Er det, fordi der er nogle lærere, der er imod det, og det kan man ikke lide? Er det sådan, at man skal lave forliget med bestyrelsen og slet ikke med hverken lærere eller elever eller TAPer derude? Det kan jeg ikke tro. Slet ikke vel vidende, at der også er medlemmer af dette ting, der er medlem af en bestyrelse i den sammenhæng. Jeg kan ikke tro, det er den fremgangsmåde, man har tænkt sig at bruge. Ja men hvad er det så?

Jeg kunne godt tænke mig at få krystalklart at vide, hvorfor vi ikke må få en udsættelse bare på nogle få uger af denne sag. Hvorfor skal det tromles igennem? For det er jo det, man har lagt op til med tilbuddet, hvor man enten siger ja tak til at få en lille én på hovedet eller også få en stor, kære venner.

Vi har jo en formand for uddannelsesudvalget, og jeg synes, det ville være klædeligt – hedder det vel, eller i overensstemmelse med god skik og brug og god tone og sådan noget – om formanden for uddannelsesudvalget i det mindste gik op og sagde: jeg er ked af, at jeg er formand for et udvalg, der vælger en så klart udemokratisk fremgangsmåde, en så klar trampen rundt på de mennesker, denne sag drejer sig om; det er jeg ked af, men jeg er jo kun formand for udvalget, og jeg kan ikke tvinge dem til andet. Det er fru Eva Møller fra det konservative folkeparti. Jeg kunne godt tænke mig, om fru Eva Møller ville komme op og forklare, hvorfor det her skal bankes igennem i morgen, når det ifølge undervisningsministeren næsten er afgjort ude på Blågård.

Når jeg har snakket så meget om Blågård og Emdrupborg, så er det ikke, fordi jeg mener, at denne kamp mod at få nedlagt seminarier vinder meget ved, at vi begynder at slås for vores forskellige små særinteresser, men min vurdering af dette forlig er, at det er indgået, medmindre det lykkes at få væltet det præcis på Blågård- og Emdrupborgområdet. Derfor er det det, jeg koncentrerer mig om. Fordi vi stadig væk, som vi sagde under førstebehandlingen, vil gøre hvad som helst, der står i vores magt, for at få hundeslagsmålet mellem de forskellige partier herinde om, hvad for en kniv der skal føres hvad for en

vej, til at fortsætte så lang tid som overhovedet muligt, mens vi samtidig gør alt, hvad vi kan, for at få seminarierne til at holde sammen.

Til allersidst er der vel kun at sige, at når jeg i dag har et skilt på, hvor der står »For en bedre lærer – for en bedre skole«, så er det selvfølgelig ikke, fordi vi endnu en gang i VS synes, det er enormt smart at få brugt nogle penge fra statskassen, så er det, fordi vi har nogle børn, som også skal i skole. Det er af hensyn til de børn, vi skal have en bedre skole, vi skal have nogle bedre lærere. Det er lige præcis de menneskeskæbner, det også drejer sig om. Man kan sige, det måske ikke er dem, flertallet sjakrer med i dag, men det er dem, man sjakrer med på lang sigt med sit forlig. Stadig væk er det sådan, at hvis man ville, hvis man bare ville lave nogle ret små forbedringer i den eksisterende folkeskole, ville vise en politisk vilje til at gøre skolen bedre, så var der selvfølgelig også flere, som fik mod på at blive folkeskolelærere igen, så var der flere, der fik mod på at påtage sig netop den form for arbejde, og så kunne vi spare os hele denne stribe af studehandler om, hvilket seminarium der skal nedlægges hvorhenne. Folk har ikke særlig megen lyst til at blive folkeskolelærere, og det tror pokker med den situation, der er i dagens folkeskole.

Jeg vil godt til allersidst endnu en gang sige til undervisningsministeren og fru Dorte Bennedsen og fru Eva Møller, formanden for uddannelsesudvalget: kom dog herop og forklar, hvorfor denne sag skal bankes igennem i morgen. For det er det, den skal. Vi skal garanteret på et eller andet gruppeformandsmøde lige fedte en dispensation igennem i løbet af ét minut, når det her engang er overstået. Hvorfor er det så vigtigt? Hvorfor kan man ikke gå ud og forelægge sit såkaldte tilbud og vente på, at folk svarer på tilbuddet, inden man giver sig til at vedtage disse ting?

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

For alle parter er det vigtigt, at der træffes en afgørelse nu, og derfor er der lavet en meget præcis beskrivelse i betænkningen af, hvordan det formelle ligger. Dermed er der skabt god tid til de meget vanskelige forhandlinger, som forestår om, hvordan man helt præcist skal foretage denne fusion. Man

[Undervisningsministeren]

har aldrig prøvet noget lignende tidligere. Der kan være ting, vi ikke har tænkt på, og derfor er det for en sikkerheds skyld formuleret, som det er. Det vil jeg gerne sige tak til forligspartierne for at man har accepteret.

Jeg vil gerne sige om Blågård, at Blågård har hele tiden i alle skitser stået med to spor. Der har ikke været sjakret med lærerne på Blågård på noget som helst tidspunkt. Jeg har vist åbenhed med hensyn til, hvor det fusionerede seminarium skulle ligge, det indrømmer jeg. Det synes jeg ikke er at sjakre med nogen.

Til fru Dorte Bennedsen og hr. Holger K. Nielsen vil jeg sige vedrørende Tvind, at selvfølgelig vil jeg tage kontakt med Tvind inden næste sommer, og jeg vil lytte til alle de problemer, man har. Jeg vil kort sagt på det spørgsmål, som hr. Holger K. Nielsen formulerede i sidste omgang, svare imødekommende.

Når det gælder hr. Holger K. Niensens personlighedsspaltning vedrørende de to spor, som han er modstander af, og seminariednlæggelserne, som han også er modstander af, vil jeg oplyse, at hvis man kigger på de primære ansøgere sidste sommer, så var der 12 seminarier, som fik så få ansøgere, at de kunne være på to spor. Ser man på de sekundære ansøgere, og lægger man dem sammen med de primære, så var der stadig væk 6 seminarier, som kunne rumme alle deres elever på to spor. Dertil kommer, at vi ved, at ansøgetallet vil falde, for det er faldet år efter år. Hvordan vil hr. Holger K. Nielsen på én gang bevare alle seminarier og samtidig være modstander af tosporede seminarier, når der, selv efter at vi tæller det hele med, var seks, som kun havde elever til to spor sidste år, og vi ved, at tallet falder? Det synes jeg står tilbage efter denne debat som det ejendommeligste standpunkt, noget parti har indtaget i lang tid.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg har bemærket, at fru Eva Møller, formanden for uddannelsesudvalget, ikke har bedt om ordet, men jeg bemærkede også en slags svar fra undervisningsministeren. Undervisningsministeren siger: for alle parter skyld må vi have en afgørelse nu.

Ja men realiteten er jo, hvis man i øvrigt skal tro på det, man får lov at læse i betænkningen, at der ikke er nogen afgørelse nu. Jeg ved godt, at undervisningsministeren mener, der er en afgørelse. Det er der ikke nogen der kan bruge. Det, vi skal vide, er: er der en afgørelse, eller er der ikke? Der står i betænkningen, at Blågård tilbydes at overgå til statsseminarium. Hvis vi skal have en afgørelse på hele denne sag, skal vi have et svar fra Blågård. Siger de ja tak, så sker der én ting. Siger de nej tak, så sker der – ja, det ved jeg ikke, for det vil ordførerne, der skriver under på dette forlig, ikke fortælle. Men lad os bare gå ud fra, at så sker der noget andet. Det er realiteten. Der er ingen afgørelse. Så siger undervisningsministeren: jo jo, vi må se at blive færdige. Ja men jeg vil stadig væk godt have at vide: hvorfor skal dette bankes igennem i morgen? Hvorfor kan vi ikke gå ud til Blågård og sige: her er et tilbud. Tager I det? Så er det færdigt. Der er ikke nogen, der vil forklare det, og jeg synes, det er lidt rystende.

Så var der den dér med sjakren. Man siger: vi skal have slået to seminarier sammen. Enten lægger vi det her, eller også lægger vi det dér. Det ved vi ikke. Den ene dag lægger vi det her, og i næste uge lægger vi det dér. Der må være nogle folk, der tænker: det betyder, at jeg skal derover at undervise, nu hvor jeg underviser her. Det betyder, at jeg skal derover at studere, nu hvor jeg studerer her. Ugen efter kan man sige: nå nej, det betyder, at jeg bliver, hvor jeg er, men der kommer én herovrefra over til mig, og ugen efter kan man sige: nej, det var også forkert, for det er alligevel mig, som skal derover.

Hvis ikke det er sjakren med menneskeskæbner bag lukkede døre – samtidig kritiserer man andre for at åbne døre – at lave den slags bytten rundt, så ved jeg ikke, hvad man skal kalde det. Hvis undervisningsministeren har et bedre ord, måske »uddannelsespolitisk planlægning«, kan vi jo bruge det.

Hvad er den præcise begrundelse for, at det her skal laves færdigt i morgen? Undervisningsministeren har sagt: det er, fordi det tjener alle parter, at der er en afgørelse. Men det er krystalklart, at der ingen afgørelse er i den betænkning. Undervisningsministeren tror det bare.

Er der så ikke en anden, der vil forklare det? Vil fru Eva Møller ikke forklare, hvor-

[Tinning]

for sådan noget makværk skal køres igennem uddannelsesudvalget på et tidspunkt, hvor fru Eva Møller sidder i formandssædet?

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Til ministeren har jeg to bemærkninger. For det første endnu en gang: vi ved ikke, om der kommer flere ansøgere næste år. Vi ved det ikke, ministeren ved det ikke, jeg ved det ikke, folketinget ved det ikke, ingen ved det. Derfor nægter jeg at acceptere det som et argument for at gennemføre nedskæringer i øjeblikket, at der næste år kommer færre ansøgere til lærerseminarierne. Det er da muligt, at den hetzkampagne, den skræmmekampagne imod læreruddannelsen, der har været ført, fører til det, men jeg vil se det, før jeg tror det.

For det andet. Ministeren taler om personlighedsspaltning – jeg skal slet ikke tale om de ting, som jeg kunne sige om ministeren – men vi betragter det som en fordel, at man kan have mere end to spor på et seminarium. Vi kan naturligvis ikke tvinge de unge ind i en uddannelse, og det betyder, at dér, hvor man ikke kan fylde op, accepterer vi to spor. Vi er ikke så centralistiske og ugrønne, som det er sagt tidligere, så vi accepterer, at vi kan nøjes med to spor, men vi vil foretrække, at der er flere spor. I det forlig, der er lavet, bliver der faktisk lavet tosporsseminarier i områder, hvor der er basis for mere end to spor. Det er en af grundene til, at vi er imod forslaget. Men som sagt, der ligger ikke spor personlighedsspaltning i dette standpunkt. Det er helt klart, at vi foretrækker tre- eller fire- eller femsporsseminarier, men hvis der ikke kan opnås flere studerende end til to spor, så lad de mennesker forsøge det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om nedlæggelse af seminarier. (Lovforslag nr. L 29).

Ændringsforslag nr. 2 og 3 og § 1, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 om indsættelse af to nye paragraffer vedtoges med 131 stemmer mod 21.

§ 2 og ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af titlen vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til visse private seminarier (seminarie-støtteloven). (Lovforslag nr. L 30).

§§ 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Eventuelt: Anden behandling af lovforslag nr. L 74:

Forslag til lov om ændring af lov om statsgaranti for lån og rentetilskud til visse landmænd (gældssaneringsloven).

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Som allerede meddelt er dette punkt på dagsordenen udgået.

Samtykke til behandling:

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Da tilføjelsen til finansudvalgets tillægsbetænkning er omdelt i går, kan den næste sag på dagsordenen kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

14) Fortsættelse af tredje behandling af lovforslag nr. L 1:

Forslag til finanslov for finansåret 1983.

(Lovforslag nr. L 1. Fremsat 5/10 82. Første behandling 7/10 82. Betænkning 27/10 82. Anden behandling 18/11 82. Tillægsbetænkning 24/11 82. Foregående del af tredje behandling (forhandling og afstemning om ændringsforslagene) 15/12 82. Tilføjelse til tillægsbetænkning 15/12 82. Optaget i tillæg D).

I tilføjelsen til tillægsbetænkningen var der stillet 1 ændringsforslag (ændringsforslag nr. 959).

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslaget i tilføjelsen til tillægsbetænkningen vedtoges med 87 stemmer mod 65.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Forhandling

Camre (S):

Vi skal i dag stemme om finanslovsforslaget for 1983, og jeg giver næppe anledning til megen undren ved straks at meddele, at socialdemokratiet vil stemme for forslaget. Det gør vi ikke, fordi vi synes, det er nogen god finanslov, der er kommet ud af gårsdagens afstemninger, men fordi vi er et ansvarligt parti og landet skal have en finanslov.

Jeg beskæftigede mig i går især med de socialt uforsvarlige og usolidariske ændringsforslag, som regeringen har fremsat, og som i

vidt omfang er gennemført. I dag skal jeg komme nærmere ind på finanslovens samlede virkninger og regeringens økonomiske politik i øvrigt.

Når vi i dag har en konservativ regering, skyldes det først og fremmest, at de borgerlige partier, inklusive det radikale venstre, i sommeren 1982 afviste at støtte den daværende socialdemokratiske regerings program til bekæmpelse af den økonomiske krise. Man ville have stærkere nedskæringer af de offentlige udgifter, man ville have en strammere indkomstpøolitik, og man afviste kategorisk at nedbringe statens underskud ved hjælp af en pensionsbeskatning.

I dag er situationen så, at de konservative partier, som overtog regeringsmagten i september, støttet af det radikale venstre og fremskridtspartiet, har gennemtvunget meget større og langt mere smertefulde nedskæringer af udgifterne, end vi ønskede, nedskæringer, som er udtryk for en helt anden politik end vores. Men disse nedskæringer bevirker alligevel ikke en ret meget større reduktion af selve statens underskud, end vores nedskæringer ville have gjort, netop fordi nedskæringerne fører til en ny forøgelse af ledigheden. Det er vores hovedanklage mod regeringens politik; stramningen er simpelt hen for stor og fører derfor direkte til en forværing af vores totale situation.

Regeringen har dernæst gennemført en indkomstpølitisk lovgivning hen over hovedet på arbejdsmarkedets organisationer. Det er vores overbevisning, at det ville have været muligt gennem trepartsdrøftelser med arbejdsmarkedets parter at finde en langt mere rimelig og solidarisk indkomstpølitisk løsning, der i sidste ende ville give en mindst lige så stor konkurrenceevneforbedring som den, regeringen måske, måske ikke opnår.

På det tredje punkt, hvor afvisningen af socialdemokratiets forhandlingsprogram i sommer var total, nemlig pensionsbeskatningen, er regeringen derimod kommet på bedre tanker. Med overtagelsen af regeringsansvaret kom pludselig og uventet forståelsen for, at vi ikke kunne leve med den tikkende inflationsbombe under dansk økonomi, som de højt forrentede skattefri renter i pensionsfondene udgjorde. Jeg skal ikke bebrejde regeringen denne forståelse, men derimod, at den kom så sent. Det kan ikke undre, at de mange, der havde sat deres lid til de mur- og na-